Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Asia: VNS 10/2025 vp Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037

Liikenteenohjaus ja tiedon hyödyntäminen toimintavarman, kestävän ja kasvua luovan liikennejärjestelmän ytimessä

Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy kiittää mahdollisuudesta lausua liikennejaostolle valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta. Suunnitelmassa liikennejärjestelmän nykytila, toimintaympäristö, tavoitteet sekä keskeiset toimet on kuvattu kokonaisuutenaan hyvin.

Suunnitelmassa tavoitteita yhdistävänä tekijänä mainitaan tehokkuus, jota edistetään suunnitelman mukaan hyödyntämällä tietoa täysimääräisesti kaikissa liikennemuodoissa. Fintraffic pitää tärkeänä, että tietoa hyödynnetään liikennemuotokohtaisuuden lisäksi myös liikennejärjestelmätasolla siten, että entistä kattavampi ja eheämpi, yhteinen tilannekuva mahdollistaa koko liikennejärjestelmän optimoinnin ja eri liikennemuotojen entistä sujuvamman yhteentoimivuuden sekä parantuvat palvelut loppukäyttäjille. Tämä vahvistaa pohjaa sujuville matkoille ja tehokkaille kuljetuksille (kaupalliset ja sotilaalliset tarpeet) sekä parantaa liikennejärjestelmän kykyä palautua häiriöistä.

Kuten suunnitelmassa todetaan, liikenteenohjauksen ja – hallinnan rahoituksesta on huolehdittava kaikissa tilanteissa, sillä liikenteenohjauksen ja -hallinnan palveluilla varmistetaan liikennejärjestelmän toimivuus ja toimintavarmuus. Fintraffic pitää tärkeänä, että suunnitelmassa kirjattuihin liikenteenohjauksen rahoitusta koskeviin kohtiin voidaan sitoutua yli vaalikausien, jotta yhteiskunnalle kriittisten palveluiden operointi voidaan varmistaa. Fintraffic on omalta osaltaan sitoutunut parantamaan oman palvelutuotantonsa tehokkuutta.

Fintraffic kiinnittää liikennejaoston huomiota lisäksi seuraaviin seikkoihin:

1. Yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta kriittisten liikenteenohjauksen palveluiden ylläpidossa ja kehittämisessä tulee varautua siihen, että niihin kohdistuvat paineet laajenevat (mm. tunneleiden vaatimat investoinnit) mm. turvallisuustilanteesta johtuvan toimintavarmuuden kehittämisen, laajenevan infrastruktuurin ja lisääntyvän sääntelyn takia. Tämä tulee huomioida palveluiden rahoituksessa, kuten suunnitelmassa kuvataan. Kehitys tukee myös sotilaallisen liikkuvuuteen ja huoltovarmuuteen liittyviä kuljetustarpeita.

2. Junien kulunvalvonnan uudistaminen (Digirata) on tärkein rataverkon ja rautatiejärjestelmän investointi tulevina vuosina. Uudistettava junakulunvalvontajärjestelmä varmistaa junaliikenteen turvallisuuden ja on siksi kriittisimpiä yhteiskunnan turvallisuutta ylläpitäviä toimintoja. Ilman kulunvalvonnan uusimista olemme tilanteessa, jossa joudumme vähentämään kapasiteettia sekä hidastamaan junien nopeuksia. Tämä aiheuttaisi merkittävää haittaa Suomen ilmastotavoitteisiin pääsemiselle, huoltovarmuudelle, teollisuuden toimintavarmuudelle ja matkustajaliikenteelle.

3. Turvallisella, toimivalla ja tehokkaalla liikennejärjestelmällä on merkittävä vaikutus koko yhteiskunnan toimintaan ja Suomen kilpailukykyyn. Liikennejärjestelmän toimintaan

(matkustaminen, kuljettaminen) voidaan vaikuttaa kustannustehokkaasti liikenteen tiedon hyödyntämistä edistämällä. Kun resursseja on vähän, tiedon hyödyntämisen edistämistä tulee sen kustannusvaikuttavuuden takia kiihdyttää. Tämä edellyttää alan yhteistyön (julkiset ja yksityiset toimijat) tiivistämistä sekä eri toimijoiden roolien kirkastamista.

4. Jotta väylien lisäkapasiteettitarvetta, investointeja ja käyttökuluja voidaan hallita, liikenteenohjauksen keinoihin, tiedon hyödyntämistä lisääviin ratkaisuihin ja joukkoliikenteen houkuttelevuuden kehittämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Fintraffic pitää tärkeänä ns. neliporrasperiaatteen hyödyntämistä. Digitalisaation avulla nykyisestä infrasta voidaan saada entistä enemmän irti. Joukkoliikenteen suosion kasvattamisessa raideliikenteen toimivuus osana liikennejärjestelmää on keskeistä, minkä vuoksi on hyvä, että suunnitelmassa sitoudutaan laatimaan rautatieliikenteen kehityksestä kansallinen tahtotila.

5. Liikennejärjestelmän kehittämisessä tulee kannustaa liikenteen ja logistiikan palveluiden markkinoiden kehittämiseen, liiketoiminnan edistämiseen ja palveluiden viennin lisäämiseen. Markkinaehtoisen toiminnan edistäminen on välttämätöntä tilanteessa, jossa julkisia varoja on käytettävissä aiempaa vähemmän.

6. Suomen on tärkeää varmistaa kansainväliset yhteydet ja edistää kansainvälistä saavutettavuutta. Koska lennonvarmistuspalvelut rahoitetaan suoraan ilmatilan käyttäjien ja lentoasemien maksamilla maksuilla, käyttäjien lennonvarmistuspalveluista maksamat yksikköhinnat ovat liikenteen vähentymisen takia korkeammalla tasolla kuin aiemmin**.** Mikäli lentoliikenteen määrässä tapahtuu vielä negatiivisia muutoksia, on vaarana, että lennonvarmistuspalveluiden käyttäjille maksut kohoavat edelleen. Lisäksi Nato-jäsenyys lisää kansainvälistä sotilasilmailua mm. sotaharjoitusten lisääntymisen vuoksi, mikä voi vaatia lennonvarmistuspalvelun lisäresursointia ja lisätä kustannuspainetta. Jotta kustannusten nousu voidaan välttää ja siten tukea Suomen kansainvälistä saavutettavuutta, on tärkeää löytää uusia kustannustehokkuutta parantavia palveluita. Kustannustehokkuutta voidaan parantaa mm. etälennonjohtoratkaisuihin siirtymällä (MROT-hanke yhdessä Finavian kanssa) sekä tekemällä yhteistyötä ilmatilan ja resurssien tehokkaamman käytön mahdollistamiseksi naapurivaltioiden lennonvarmistusyhtiöiden kanssa (FINEST-hanke). On tärkeää, että Suomi sitoutuu myös uudessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa edistämään valtioiden välisessä yhteistyössä ratkaisuja ilmatilanhallinnan kustannusten ja tehokkuuden parantamiseen.

Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy

Pia Julin
toimitusjohtaja